

رضایتمندی شهروندان از کیفیت مبلمان پارک‌های محلات شهری در کلانشهر تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۸/۱۶ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۱/۲۰

حکمت امیری

استادیار گروه شهرسازی دانشگاه لرستان amiriurbaniste@yahoo.fr

مریم بیرانوندزاده

دانشجوی دکترا جغرافیا و برنامه ریزی شهری و پژوهشگر جهاد دانشگاهی واحد لرستان
beyranvand28@gmail.com (مسئول مکاتبات)

مهدی خداداد

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه گلستان
Khodadadmehdi91@yahoo.com

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: طراحی مناسب و به کارگیری مبلمان شهری متناسب با محیط در بخش‌های باز شهر که به آنها فضاهای شهری می‌گوییم، امری ضروری در برنامه‌ریزی شهری محسوب می‌شود. فضاهایی همچون میداين و پارک‌ها، پیاده روها و... تأثیر زیادی در کیفیت زندگی شهری بر جای می‌گذارد. عناصری از مبلمان شهری تأثیری بسیاری در مناسب سازی فضاهای شهری دارند. هدف از پژوهش حاضر بررسی رضایتمندی شهروندان محله لاله تهران از مبلمان شهری با تأکید بر عناصر سطل زباله و نیمکت در پارک محله لاله تهران می‌باشد.

روش پژوهش: در پژوهش حاضر از روش توصیفی-تحلیلی و پیمایش میدانی استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش تمام کسانی هستند که در طول سه روز به این پارک مراجعه نموده که با استفاده از روش کوکران تعداد ۱۷۲ نفر از آنها انتخاب شده و پرسشنامه به صورت تصادفی ساده بین آنها توزیع شده است. از آزمون ناپارمتریک کای اسکور جهت بررسی میزان رضایتمندی شهروندان از مبلمان شهری (نیمکت ها و سطل های زباله) در محدوده پارک محله لاله تهران استفاده شده است.

یافته‌ها: در رابطه با مؤلفه‌های تعداد سطل‌های زباله، تعداد نیمکت‌ها، جانمایی سطل‌های زباله، راحتی نیمکت‌ها، تناسب سطل‌های زباله و نیمکت‌ها با محیط و جدید و نو بودن نیمکت‌ها ضریب معناداری در سطح ۰.۱٪ حاصل شده است و برای مؤلفه‌های جانمایی نیمکت‌ها، شکل و فرم سطل های زباله، رنگ نیمکت‌ها و سطل‌های زباله و جدید و نو بودن سطل های زباله عدم معناداری حاصل شده است.

نتیجه گیری: نتایج به دست آمده از آزمون کای اسکور نشان دهنده رضایتمندی نسبتاً بالای شهروندان محله پارک لاله از مبلمان شهری در پارک لاله تهران در سطح ۰.۱٪ می‌باشد. همچنین نتایج حاصل از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان دهنده رابطه بین سن شهروندان و رضایتمندی از مبلمان شهری می‌باشد به گونه‌ای که ضریب همبستگی ۰.۱٪ حاصل شده است.

واژگان کلیدی: رضایتمندی، مبلمان شهری، نیمکت و سطل های زباله، پارک محله لاله تهران

۱. مقدمه

رسانی به مردم و رفع نیازهای مختلف آنها نقشی در خور توجه ایفا می‌نماید. در راستای موارد مذکور پژوهش حاضر با هدف پاسخگویی به سوالات زیر تدوین شده است:

- تا چه میزان مراجعه کنندگان به پارک لاله از وضعیت مبلمان این پارک رضایت دارند؟
- آیا بین سن مراجعه کنندگان و میزان رضایت از مبلمان پارک لاله رابطه معنی داری وجود دارد؟

۲. مبانی نظری

در دوره‌ی معاصر مشکلات کلان شهرها فقط در ازدیاد جمعیت، ترافیک، گرانی، اقتصاد و نا به سامانی- های زیست‌محیطی و ... خلاصه نمی‌شود؛ بلکه انواع ناهنجاری‌های رفتاری، مشکلات اجتماعی و فشارهای روحی و روانی ناشی از سیمای ناخوشایند بصری نیز خود دلایل کافی برای افزایش مسائل زندگی مدرن شهری و تنگ‌تر شدن عرصه بر جامعه‌ی امروزی است. به یقین آرامشی که از نمای مناسب شهری در پی استفاده‌ی صحیح از مبلمان شهری حاصل می‌شود، بی تأثیر در زندگی شهروند امروزی نخواهد بود؛ به گونه‌ای که گاهی این احساس، خستگی را از انسان خسته از کار و تلاش و هیاهوی روزانه گرفته و با آرامشی پایدار، او را تا در منزل بدرقه می‌کند. لذا تأثیری که سیمای آرامش بخش شهری به او عطا کرده است، پشتوانه‌ای معنوی برای ارتباط خانوادگی و به ارمغان بردن این حس به درون خانه می‌شود. با نگرشی اقتصادی و سودمندانه به این مقوله، نتیجه‌ای به دست می‌آید که گاهی بسیاری از طراحان مبلمان شهری، به ویژه در کشورهای عقب مانده یا در حال توسعه، درصدد به وجود آوردن سیمایی از شهر هستند که آنها را به سود بیش‌تر برساند، و کم‌تر به جزئیات و نیازهای روانی، اجتماعی جامعه توجه دارند. اگرچه گاهی ناچار به رعایت استانداردهای شهری می‌شوند، معمولاً این مقررات را قوانینی دست و پاگیر و ناسودآور می‌دانند. لذا پرداختن به مسائلی همچون مبلمان شهری و تأثیر عملکرد آن در سیما و هویت شهر را کاری عبث و یا حداقل دست و پاگیر و ناسودآور می‌دانند و به همین دلیل حاضر نمی‌شوند بر سر مسائلی همچون موارد یاد شده ریسک اقتصادی را بپذیرند. در عصر حاضر، سیما و نمایی از شهر مورد توجه است که با طرح‌های بدیع و مدرن، رنگ‌های گرم و تند و تابلوهای رنگارنگ نمون به همراه نورپردازی‌های شبانه، جذابیت خود را حفظ کرده و خودنمایی کند، بی توجه به این که

انسان شهری امروز، به منظور ارضای نیازهای اجتماعی و ایفای نقش اجتماعی خود، نیاز به فضاهایی با حدود، شرایط و امکانات مناسب دارد. در شهرهای معاصر فضاهای عمومی شهر، به مثابه یکی از اجزای کالبدی شهر، دارای مفهوم عمومی و اجتماعی بوده و در واقع نیازهای اجتماعی انسان‌ها اهمیت زیادی دارد (مسعودی، ۱۳۸۰: ۱۲). علاوه بر این، زندگی شلوغ شهری نیز بر کمبود وقت برای فعالیت‌های اوقات فراغت، تفریح و سرگرمی در فضاهای شهری تأثیر می‌گذارد (oguz, 2010: 721). از چند دهه پیش تاکنون، بار دیگر مکان‌های عمومی به عنوان فضایی جهت زندگی مطرح شدند و اهمیت برنامه‌ریزی و طراحی مناسب عناصر شهری از جمله مبلمان، امری است که دوباره کشف شده است. اهداف اصلی برنامه‌ریزی شهری، سلامت، آسایش و زیبایی هستند، لذا دستیابی به آنها منوط به دقت و حوصله و برنامه‌ریزی صحیح مبلمان شهری است (زنگی‌آبادی و تبریزی، ۱۳۸۳: ۳). طراحی و ایجاد مبلمان شهری از عواملی است که در ایجاد هویت، زیبایی و خوانایی شهر بسیاری اهمیت دارد (مشیری و همکاران، ۱۳۹۳: ۸۲). مبلمان یا اثاثیه‌اشیایی هستند که به منظور آسایش و راحتی، ارائه اطلاعات، کنترل حرکت، حفاظت و بهره‌گیری توسط استفاده کنندگان در فضاهای شهری مستقر شده‌اند (Harris, 1998: 2). این عناصر کارکرد عمومی دارند و وجود آنها در فضای شهری نیازی از نیازهای عمومی شهروندان را تأمین می‌کند (پاکزاد، ۱۳۷۹: ۷۸). مبلمان شهری اعم از اینکه در مفهوم گسترده یا محدود آن به کار گرفته شود، نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری منظر شهری دارد، مراد از مفهوم آن در مقیاس محدود عبارت است از: جانمایی و محل قرارگیری کیوسک‌های تلفن، سطل‌های زباله، صندوق‌های پست، علائم راهنمایی و رانندگی، نصب نیمکت‌ها در کنار پیاده‌روها، درختکاری و فضا سازی برای کاشت گیاهان گلدانی منفرد، تعیین حریم ایستگاه‌های اتوبوس، ورودی‌های مترو، علائم هشدار دهنده تقاطع- های راه آهن شهری با گذرگاه‌های پیاده سوار، محل نصب شیرهای آتش نشانی و بسیاری اجزای دیگر که در سطح خیابان‌ها و پیاده‌روهای شهری نصب می‌شوند در واقع مجموعه مبلمان شهری اجزاء و امکاناتی هستند که با ویژگی‌های مختلف خود (مثل، شکل، رنگ، تعدد یا فراوانی، نوع مکان‌گزینی مناسب و امثال آن) در ارتقای کیفیت و کمیت محیط، در ویژگی‌های بصری در خدمت

این مبلمان شهری طراحی شده چه تأثیری در ذهن مخاطب شهری و شهروند ساکن شهر خواهد گذارد. در واقع مبلمان شهری یکی از مصادیق بارز خدمت‌رسانی، حفظ هویت، زیبایی بصری شهر و رضایتمندی شهروندان می‌باشد (زیاری و همکاران، ۱۳۹۲: ۷)

مبلمان شهری، مجموعی از تجهیزات و تسهیلاتی است که کیفیت و کارایی زندگی را در شهر و خیابان ارتقا می‌بخشد. در بررسی سیر تحول این مجموعه و سابقه تلاش‌های پیشین آنچه که قابل ذکر است، ارتباط تنگاتنگ تاریخی و تفکیک ناپذیر این عناصر با خاستگاه خود است. خیابان و کوچه، میدان، پارک و در کل خود شهر، خاستگاه‌های نخستین انواع مبلمان هستند. تأثیرات مستقیم و مشخص هر شهری بر مجموعه عناصر و فضاهایش بر کسی پوشیده نیست. بدیهی و روشن است که مبلمان شهری علاوه بر خصوصیات و ویژگی‌هایی که نام برده شد، باید سهم مهمی در به وجود آوردن آرامش و سلامت روحی و ذهنی افراد داشته باشد. گاهی شلوغی و اغتشاش عناصر چنان است که نه تنها آرامشی را به دنبال ندارد، بلکه باعث سردرگمی و آشفتگی شهروندان نیز می‌شود، به گونه‌ای که انسان خسته از کار روزانه هیچ رغبتی برای نشستن و استفاده کردن از فضای شهری و مبلمان آن ندارد. شاید تا کنون کم‌تر به رابطه مبلمان شهری و آرامش روانی افراد توجه شده باشد، اما به یقین اولین تأثیرات خود را در ارتباط با چگونگی استفاده‌ی شهروندان از این عناصر خواهد داشت. به هر جهت، زمانی که در یک بازار شلوغ و پر سر و صدا با تابلوهای نامنظم مختلف رو به رو می‌شویم، خود به خود احساس نبود آرامش و آشفتگی را خواهیم داشت و یا وقتی در فضای شهری که برای استفاده ساکنان در نظر گرفته شده که دقایقی را بیاسایند، اما رعایت بسیاری از مسائل روانی شهری در آن لحاظ نشده است، احساس راحتی نداشته و آرامشی نیز به دنبال نخواهد آمد. بدین ترتیب، این نیز هنر طراحان و دست‌اندرکاران مسائل مبلمان شهری است که با چیدمان صحیح و استفاده‌ی به جا، ضمن به وجود آوردن محیط و منظر مناسب و عملکردی در خور استفاده‌ی ساکنان، به مسائل روحی، روانی و آرامش بخش محیط نیز توجه کافی داشته باشند در واقع مبلمان شهری به عنوان یکی از عوامل رفع کمبودها و مشکلات شهری نقش مهمی در رضایتمندی از کیفیت زندگی دارد (Butala, 2010: 935)

مبلمان شهری از جمله عناصر سازنده فضای شهری محسوب می‌شود که کمیت و کیفیت زیبایی،

راحتی، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد شهری که در آن شهروندان احساس آسایش بنمایند و حضور در آن را به نشستن در خانه ترجیح دهند. از آنجا که سه هدف اصلی برنامه‌ریزی شهری، سلامت، آسایش و زیبایی می‌باشد لذا دستیابی به هر سه مورد، در کنار توجه به طراحی دلپذیر فضای شهری به دقت و حوصله در طراحی و برنامه‌ریزی مبلمان شهری است. مبلمان زیبا در فضای نازیبای، جذابیتی نخواهد داشت و فضای زیبایی که در آن مبلمان نازیبا استقرار یابد، جلوه نخواهد کرد بدین منظور طراحی توأم فضای شهر و مبلمان شهری اساس دستیابی به شهر سالم امروزی است. از سوی دیگر توجه به تناسبات انسانی در ساخت مبلمان شهری و نیز توجه به شرایط اقلیمی و مصالح بومی نیز از ضروریات در طراحی مبلمان شهری است. مکان‌یابی محل استقرار مبلمان، توالی و تواتر چیدمان آن نیز در کیفیت بصری فضا تأثیر مثبتی بر جای می‌گذارد در واقع مبلمان شهری مثل هر عنصر دیگری در سیمای شهر تأثیرگذار است و باید در این حوزه با طراحی و برنامه‌ریزی‌های دقیق، متناسب با فرهنگ و آداب و رسوم مردم حرکت کرد (مشیری، ۱۳۹۳: ۸۲).

مبلمان شهری بخش زیادی از فعالیت‌ها در شهر را سامان می‌دهد و باعث بالا رفتن کیفیت برخورداری شهروندان از محیط پیرامون و افزایش رفاه و لذت آنها در خیابان، پارک و عرصه‌های دیگر شهری می‌شود (امینی و سمیاری، ۱۳۸۵: ۶). سازماندهی مبلمان شهری به عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر محیط شهری سهم بسزایی در مطلوبیت و مطبوعیت فضا از نظر شهروندان دارد و عدم برنامه‌ریزی یا برنامه‌ریزی ناقص در زمینه مبلمان شهری، به عدم کارایی این عناصر دامن می‌زند. وقتی که تناسب و مشکلات را از دیدگاه استفاده‌کنندگان مورد بررسی قرار دهیم، در واقع خود را در بطن آداب و رسوم، فرهنگ و دیدگاه‌های آن‌ها قرار داده‌ایم (در عصر حاضر سیما و نمایی از شهر مورد توجه است که با طرح‌های بدیع و مدرن، رنگ‌های گرم، تند و تابلوهای رنگارنگ نئون به همراه نورپردازی‌های شبانه، جذابیت خود را حفظ کرده و خودنمایی کند، بی توجه به این که این مبلمان چه تأثیری در ذهن مخاطب شهری خواه گذارد) (Fukahori & Kubota, 2002: 82).

طبق نظر بایراکس، مبلمان شهری، واجد خصوصیاتی هستند که برقراری ارتباط بین مردم را صورت می‌دهند و به فضا معنای کار کدوری و زیبایی

بتون و شیشه فراهم آورد. این عناصر جریان حرکت، سکون، تفریح، بهداشت و ... را در شهر تنظیم می‌کنند و به آن روح می‌بخشند. اثاثیهف تجهیزات، شهر افزار یا مبلمان شهری، خیابانی یا فضای باز اصطلاحات رایج این تسهیلات و امکانات هستند. این تسهیلات در انگلستان بیشتر به مبلمان خیابانی و در آمریکا به مبلمان همگانی یا مبلمان فضای باز معروف هستند. مبلمان فرانسوی به معنای مجموعه اثاثیه و دکوراسیون یک محل است. رایج‌ترین ترکیب فوق مبلمان شهری است که می‌تواند در بر دارنده مفاهیم ضمنی هم باشد. دامنه مفهومی و کاربردی این واژه بسیار گسترده است. مبلمان شهری به مجموعه وسیعی از وسایل، اشیاء، دستگاه‌ها، نمادها و عناصری گفته می‌شود که چون در شهر و خیابان و در کل در فضای با نصب شده‌اند و استفاده‌ی عمومی دارند، به این اصطلاح معروف شده‌اند (مرتضایی، ۱۳۸۱: ۲۰). اهمیت طراحی مناسب عناصر شهری از جمله مبلمان، امری است که دوباره کشف شده است. در زندگی شهری امروزه به ندرت می‌توان کسی را یافت که به طریقی با مبلمان شهری سروکار نداشته باشد. مبلمان شهری بخش زیادی از فعالیت‌های شهر را سامان می‌دهد و باعث بالا رفتن کیفیت استفاده شهروندان از خیابان، میدان‌ها و پارک‌ها می‌شود (زنگی‌آبادی، ۱۳۸۵: ۴۸).

۵. پیشینه پژوهش

مطالعات زیادی در ارتباط با مبلمان شهری و ابعاد مختلف آن در ادبیات داخلی و خارجی صورت پذیرفته است که به مواردی اشاره می‌گردد:

نگسان و همکاران (۲۰۱۲)، در مقاله‌ای تحت عنوان رفتار و فعالیت‌های انسان در رابطه با پارک شهری شاه علم در طول شب، با بررسی رفتار و فعالیت‌های انسان در فضاهای باز عمومی نشان دادند که بررسی رفتارهای انسان می‌تواند در طراحی و توسعه پارک‌های عمومی به خصوص در زمان‌های شب مؤثر واقع شود (Ngesan and et al, 2012: 427). راسیدی و همکاران (۲۰۱۲)، در پژوهشی با عنوان تأثیرات طراحی فضای سبز عمومی در ارتباط متقابل اجتماعی ساکنان شهری، با بررسی تخریب فضای سبز عمومی ناشی از شهرنشینی سریع در مالزی و با هدف ارتباط متقابل فضای سبز و تعامل اجتماعی نشان دادند که تنوع زیرفضاهای شهری از جمله تراکم پوشش گیاهی، جمعیت حیوانات، اشکال آب، در رفتار و تعامل اجتماعی افراد بسیار مؤثر است (Rasidi, and et al, 2012: 464).

گونه می‌دهند. کمیات و کیفیات گوناگونی دارند که منطقه هویت می‌بخشند و آن را تکمیل می‌کنند. بنا به این دلایل، عناصر مبلمان شهری اهمیت بسیاری نه فقط برای اهداف کارکردی دارند، بلکه همچنین به واسطه تأثیراتی که در باز احیای چشم اندازه‌ها دارند، مفید فایده می‌باشند (Bulut, 2002: 2432). همان طور که در بسیاری از فضاهای شهری، انباشت و تراکم زیاد مبلمان شهری باعث کاهش و کم رنگ شدن هویت و شخصیت آن می‌گردد. همان قدر هم تصور اینکه فضای خالی از هر نوع مبلمان باشد، ما را به یاد کوچ و متروکه بودن فضا می‌اندازد و نشان بی توجهی به آن می‌باشد. به علاوه به کارگیری مناسب و اصولی مبلمان شهری موجب برقراری ارتباط منطقی بین فعالیت‌های هم سنخ، نظام دسترسی آنها و خدمات دهی فضاها شده و نتایجی نظیر افزایش تعداد کاربران و استفاده بهینه از کاربری‌ها با توجه به عملکرد آنها در پی خواهد داشت (زنگی‌آبادی و تبریزی، ۱۳۸۴: ۴۶).

هر محیط و فضای شهری مثل فضای تفریحی حاشیه رودخانه بسته به ظرفیت، اهداف و کاربردهای آن، مبلمان و تجهیزات خاص خودش را می‌طلبد. از آنجا که هیچ محیط انسان ساختی بدون در نظر گرفتن خصوصیات فرهنگی و کالبدی و تمهیدات موردنظر کاربران خود پایدار نخواهد ماند، تحقیق و پژوهش در زمینه طراحی، برنامه‌ریزی و مکان‌یابی مبلمان شهری، نقد و بررسی نمونه‌های موجود در سطح کشور و استفاده از تجربیات کشورهای پیشرو در این زمینه، امری ضروری و حیاتی می‌باشد (زنگی‌آبادی، ۱۳۹۲: ۱۴۷).

۳. تعریف مبلمان شهری

مجموعه اجزایی که در فضاهای شهری چیده می‌شوند و به استفاده عموم جهت رفع نیازهای زیست-محیطی می‌رسند و منظر و هویت شهری را، تحت شعاع قرار می‌دهد، مبلمان شهری گویند. نقش اصلی مبلمان شهری در سطح خیابان‌ها و فضاهای شهری ایجاد مکان-هایی است که زبان ناطق هویت انسان و منظر شهری مطلوب، باشد. «مبلمان شهری مثل هر عنصر دیگری در سیمای شهر تأثیرگذار است و باید در این حوزه با طراحی و برنامه‌ریزی‌های دقیق، متناسب با فرهنگ و آداب و رسوم مردم حرکت کرد. در فضای خشن میان ساختمان‌ها و بناها، وسایل و ضامتم مکملی نیاز است تا زندگی شهری را سامان بخشد، تجهیزاتی که مانند یک خانه، امکان زندگی را در فضای محصور میان سنگ و

۶. روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی-تحلیلی و به لحاظ اجرا از نوع پیمایشی و به لحاظ روش جمع آوری داده‌ها از نوع میدانی می‌باشد. در آغاز، مطالعات سازمان‌یافته‌ای به منظور تهیه ادبیات و مبانی تئوریک به صورت کتابخانه‌ای انجام گرفته است و در مرحله مطالعه میدانی با استفاده از ابزارهای مورد نیاز تحقیق (پرسشنامه محقق‌ساخته) به جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پرداخته شده است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش تمام کسانی هستند که در طول سه روز به این پارک مراجعه نموده (۱۳۵۰۰) نفر که با استفاده از روش کوکران تعداد ۱۷۲ نفر از آنها انتخاب شده و پرسشنامه به صورت تصادفی ساده بین آنها توزیع شده است.

فرمول کوکران:

$$n = \frac{N(t, s)^2}{Nd + (t, s)^2}$$

N = حجم جامعه = S واریانس بعد خانوار

d = دقت احتمالی مطلوب $t = 1/69$ n = حجم نمونه

$$n = \frac{13500(1.69 * 11)^2}{13500(2)^2 + (1.69 * 11)^2} = 172$$

با توجه به اینکه متغیرهای مورد استفاده از نوع اسمی و ترتیبی بوده از روشهای ناپارامتریک استفاده شده است.

۷. معرفی محدوده مورد مطالعه

محل پارک لاله، در ناحیه ۲، منطقه ۶ شهر تهران قرار دارد. این محله از شمال به خیابان فاطمی؛ حد فاصل خیابان کارگر تا تقاطع خیابان ولیعصر، از جنوب به بلوار کشاورز؛ حد فاصل تقاطع خیابان کارگر شمالی تا میدان ولیعصر، از شرق به خیابان ولیعصر؛ حد فاصل تقاطع خیابان فاطمی تا میدان ولیعصر و از غرب به خیابان کارگر شمالی؛ حد فاصل خیابان فاطمی تا تقاطع بلوار کشاورز، منتهی می‌شود. پارک لاله در سال ۱۳۴۵، با مساحت ۳۵ هکتار مساحت مورد بهره‌برداری قرار گرفت. پوشش گیاهی اصلی این پارک را ۷۷ گونه چنار، کاج تهران و اقاقیا، و سایر گونه‌های موجود را سرو شیراز، سدرس، ارغوان، بید مجنون، سرونقره ای، ماگنولیا، کاتالپا، سپیدار، زبان گنجشک، کبوده، افرا، نارون، نوئل، نوئل آبی، لیلیک زربین، سروتبری، ابریشم، گدو و نخل تشکیل می‌دهد (بهزاد فر، ۱۳۸۶: ۲۸۸).

زنگی‌آبادی و همکاران (۱۳۸۸)، در پژوهشی با عنوان "تحلیل پراکنش فضایی مبلمان شهری در پارک-های شهری و تأثیرات آن بر رضایت و استقبال شهروندان اصفهان" به روش پیمایشی پرداخته‌اند. در نهایت نتایج پژوهش حاکی از آن بود که وضعیت تأهل و وجود برنامه‌های ورزش صبحگاهی، سن و میزان فاصله از پارک در انگیزه فعالیت‌های ورزشی افراد مؤثر بوده و همچنین، متغیرهای منطقه سکونت، نوع پارک، وضعیت تأهل و وجود برنامه‌های صبحگاهی نیز در انگیزه استفاده از مبلمان ورزشی پارک مؤثر بوده‌اند. لاهیجانیان و شیعه بیگی (۱۳۸۹)، در پژوهشی با عنوان "رویکردی تحلیلی به طراحی و مدیریت پارک‌های شهری و رابطه آن با سلامت شهروندان" با روش پیمایشی در محدوده پارک ۸ شهریور شهر سمنان انجام داده‌اند. نتایج گویای این بود که ۳۱ درصد پاسخ‌گویان وضعیت صندلی‌های پارک را خیلی مناسب و مناسب ارزیابی کرده‌اند. حدود ۳۵ درصد نیز این وضعیت را تا حدودی مناسب دانسته‌اند. حدود ۳۴ درصد نیز از وضعیت صندلی‌های پارک رضایت نداشته‌اند.

آهنگری و همکاران (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای با عنوان "الویت‌بندی شاخص‌های رضایتمندی شهروندان از پارک‌ها و فضای سبز شهری (نمونه موردی: شهر بوکان)"، با روش تحلیلی-پیمایشی انجام داده‌اند و نتایج نشان داد که بین وضعیت شغلی و زمان استفاده از پارک رابطه معناداری وجود دارد. اما بین کارکرد پارک‌های شهر و نوع جنیست رابطه معناداری وجود ندارد. زیاری و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی به بررسی و تحلیل مبلمان شهری از دریچه رضایت شهروندان و عملکرد مدیریت شهری با روش پیمایشی در شهر مهاباد پرداخته‌اند. نتایج حاکی از آن بود که برخی کاستی‌ها و نارضایتی‌ها در زمینه تأسیسات و تجهیزات شهری در پارک‌ها، فضاهای باز و عمومی شهر مهاباد موجبات نارضایتی شهروندان از وضعیت موجود مبلمان شهری و عملکرد مدیریت شهری شده است. حمیدی و اسماعیل زادگان (۱۳۹۴)، در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر کارآئی پارک شهری با تأکید بر عملکرد و سرزندگی آن در پارک ائلرباغی شهر ارومیه با روش تحلیلی-کاربردی پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که عوامل مؤثر بر کارآئی پارک شهری از نظر استفاده کنندگان: فضا، عامل‌های عملکرد و آسایش، تمیزی و منظر، مدیریت مطلوب و جامعیت کاربران پارک است.

شکل ۱: موقعیت فضایی محدوده مورد مطالعه (ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۴).

۸. یافته‌های تحقیق

درصد متأهل و تعداد ۸۲ نفر (۴۷/۷ درصد) مجرد می‌باشند. از نظر سن، تعداد ۲۴ نفر کمتر از ۲۰ سال، ۳۴ نفر بین ۲۰ تا ۳۰ سال، تعداد ۶۰ نفر بین ۳۰ تا ۴۰ سال، تعداد ۳۲ نفر بین ۴۰ تا ۵۰ سال و تعداد ۲۲ نفر نیز بیش‌تر از ۵۰ سال سن داشته‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود بیش‌ترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال می‌باشد (معادل ۳۴/۹ درصد کل پاسخگویان).

در بخش یافته‌های تحقیق ابتدا به ارائه یافته‌های توصیفی پرداخته می‌شود. این یافته‌ها شامل سن، جنس، وضعیت تأهل و سطح تحصیلات پاسخگویان می‌باشد. جدول شماره ۱ نشان دهنده مشخصات نمونه مورد مطالعه می‌باشد.

همان‌طور که مشاهده می‌شود از ۱۷۲ نفر نمونه مورد مطالعه، تعداد ۱۱۸ نفر (۶۸/۶ درصد) مرد و تعداد ۵۴ نفر (۳۱/۴ درصد) زن می‌باشند. همچنین ۹۰ نفر (۵۲/۳

جدول ۱: وضعیت نمونه مورد مطالعه در پژوهش

مؤلفه‌ها	جنسیت		تأهل					سن (سال)	
	مرد	زن	متأهل	مجرد	کمتر از ۲۰	۲۰ تا ۳۰	۳۰ تا ۴۰	۴۰ تا ۵۰	بیش‌تر از ۵۰
فراوانی	۱۱۸	۵۴	۹۰	۸۲	۲۴	۳۴	۶۰	۳۲	۲۲
درصد	۶۸/۶	۳۱/۴	۵۲/۳	۴۷/۷	۱۴	۱۹/۸	۳۴/۹	۱۸/۶	۱۲/۸

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول ۲: وضعیت تحصیلات نمونه مورد مطالعه در پژوهش

مؤلفه‌ها	تحصیلات				
	بیسواد	ابتدایی	راهنمایی	دیپلم	لیسانس و بالاتر
فراوانی	۲	۵۰	۵۰	۳۸	۲۲
درصد	۱/۳	۲۹/۱	۲۹/۱	۲۲/۱	۱۸/۶

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول ۳: بررسی میزان رضایتمندی شهروندان از مبلمان شهری در پارک محله لاله تهران
با استفاده از آزمون ناپارامتریک Chi-Square

ردیف	مؤلفه‌ها	ضریب معناداری sig	ضریب Chi-Square	درجه آزادی
۱	تعداد سطل‌های زباله	**۰/۰۰۲	۱۷/۰۲	۴
۲	تعداد نیمکت‌ها	**۰/۰۰۰	۲۰/۸۶	۴
۳	جانمایی سطل‌های زباله	**۰/۰۰۰	۲۳/۱۸	۴
۴	جانمایی نیمکت‌ها	NS۰/۳۹۰	۴/۱۱	۴
۵	شکل و فرم سطل‌های زباله	NS۰/۰۲۱	۱۱/۵۵	۴
۶	شکل و فرم نیمکت‌ها	NS۰/۰۶۵	۱۴/۱۱	۴
۷	راحتی نیمکت‌ها	**۰/۰۰۰	۴۵/۱۶	۴
۸	رنگ نیمکت‌ها و سطل‌های زباله	NS۰/۹۱۳	۰/۹۷۷	۴
۹	تناسب سطل‌های زباله و نیمکت‌ها با محیط	**۰/۰۰۱	۱۹/۴۶	۴
۱۰	جدید و نو بودن سطل‌های زباله	NS۰/۰۴۴	۱۳/۷۶	۴
۱۱	جدید و نو بودن نیمکت‌ها	**۰/۰۰۸	۹/۸۱	۴

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴ معناداری ۱٪ ××معدم معناداری NS

واقع میزان رضایتمندی شهروندان از تعداد سطل‌های زباله، تعداد نیمکت‌ها، جانمایی سطل‌های زباله، راحتی نیمکت‌ها، تناسب سطل‌های زباله و نیمکت‌ها با محیط و جدید و نو بودن نیمکت‌ها در پارک محله لاله تهران در سطح بالاتری قرار دارد و بالعکس در رابطه با مؤلفه‌های جانمایی نیمکت‌ها، شکل و فرم سطل‌های زباله، رنگ نیمکت‌ها و سطل‌های زباله و جدید و نو بودن سطل‌های زباله رضایتمندی در سطح پایین‌تری قرار دارد (جدول ۳). جدول ۴ نشان دهنده فراوانی‌های به دست آمده از مؤلفه‌های مربوط به مبلمان شهری در پارک محله لاله تهران از دید شهروندان می‌باشد. همان طور که مشاهده می‌شود برای بسیاری از مؤلفه‌ها بیشتر پاسخگویان گزینه خیلی زیاد و زیاد را انتخاب کرده‌اند و فقط تعداد کمی از آنها گزینه کم و خیلی کم را انتخاب نموده‌اند. در واقع بیشتر شهروندان از تعداد سطل‌ها و نیمکت‌ها، جانمایی سطل‌ها و نیمکت‌ها، رنگ و تناسب آنها تا حد زیادی رضایت دارند. تنها در رابطه با دو مؤلفه شکل و فرم سطل‌های زباله و شکل و فرم نیمکت‌ها بیشتر پاسخگویان گزینه رضایتمندی متوسط و کم را انتخاب نموده‌اند و در رابطه با سایر مؤلفه‌های مربوط به مبلمان شهری رضایتمندی در سطح بالایی بیان شده است (جدول ۴).

در نهایت از ضریب همبستگی اسپیرمن جهت بررسی رابطه بین ویژگی‌های گروه نمونه (نظیر سن، جنس، وضعیت تأهل و سطح تحصیلات) و میزان رضایتمندی از مبلمان شهری (نیمکت‌ها و سطل‌های زباله) در پارک محله لاله تهران استفاده شده است.

اطلاعات مندرج در جدول شماره ۲ نشان دهنده وضعیت تحصیلات در نمونه مورد مطالعه می‌باشد. همانطور که مشاهده می‌شود از ۱۷۲ نفر نمونه مورد مطالعه ۲ نفر (۱/۲ درصد) بیسواد بوده و تعداد ۵۰ نفر (۲۹/۱ درصد) ابتدایی، تعداد ۵۰ نفر (۲۹/۱ درصد) راهنمایی، تعداد ۳۸ نفر (۲۲/۱ درصد) دیپلم و تعداد ۳۲ نفر (۱۸/۶ درصد) دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر می‌باشند (جدول ۲).

سپس در بخش یافته‌های تحلیلی تحقیق ابتدا به بررسی میزان رضایتمندی شهروندان از مبلمان شهری (نیمکت‌ها و سطل‌های زباله) در محدوده پارک محله لاله تهران پرداخته می‌شود سپس به بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی و شخصی شهروندان و میزان رضایتمندی آنها از مبلمان شهری مذکور پرداخته شده است.

از آزمون ناپارامتریک کای اسکور جهت بررسی میزان رضایتمندی شهروندان از مبلمان شهری (نیمکت‌ها و سطل‌های زباله) در محدوده پارک محله لاله تهران استفاده شده است. اطلاعات مندرج در جدول شماره ۳ نشان دهنده میزان رضایتمندی می‌باشد.

همان طور که مشاهده می‌شود در رابطه با مؤلفه‌های تعداد سطل‌های زباله، تعداد نیمکت‌ها، جانمایی سطل‌های زباله، راحتی نیمکت‌ها، تناسب سطل‌های زباله و نیمکت‌ها با محیط و جدید و نو بودن نیمکت‌ها ضریب معناداری در سطح ۱٪ حاصل شده است و برای مؤلفه‌های جانمایی نیمکت‌ها، شکل و فرم سطل‌های زباله، رنگ نیمکت‌ها و سطل‌های زباله و جدید و نو بودن سطل‌های زباله عدم معناداری حاصل شده است. در

جدول ۴: فراوانی پاسخ به رضایتمندی از مبلمان شهری پارک محله لاله تهران

ردیف	مؤلفه‌ها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	تعداد سطل‌های زباله	۵۸	۲۲	۴۰	۳۸	۱۴
۲	تعداد نیمکت‌ها	۲۰	۵۲	۵۲	۳۸	۱۰
۳	جانمایی سطل‌های زباله	۳۸	۶۴	۳۲	۲۴	۱۰
۴	جانمایی نیمکت‌ها	۳۲	۳۴	۴۰	۴۴	۲۲
۵	شکل و فرم سطل‌های زباله	۲۰	۳۶	۴۶	۵۰	۲۰
۶	شکل و فرم نیمکت‌ها	۱۶	۴۶	۵۲	۲۴	۳۲
۷	راحتی نیمکت‌ها	۵۲	۷۴	۲۲	۱۸	۶
۸	رنگ نیمکت‌ها و سطل‌های زباله	۳۸	۳۶	۳۸	۳۰	۳۰
۹	تناسب سطل‌های زباله و نیمکت‌ها با محیط	۵۶	۴۶	۳۴	۲۶	۱۰
۱۰	جدید و نو بودن سطل‌های زباله	۴۶	۱۴	۳۸	۴۴	۳۰
۱۱	جدید و نو بودن نیمکت‌ها	۲۸	۳۶	۴۴	۵۲	۱۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

شهروندان از مبلمان شهری در پارک محله لاله تهران باید شکل و فرم نیمکت‌ها و سطل‌های زباله به روز و متناسب با سلیقه شهروندان باشد تا بیشترین رضایتمندی حاصل شود.

نتیجه گیری

مبلمان شهری، مجموعی از تجهیزات و تسهیلاتی است که کیفیت و کارایی زندگی را در شهر و خیابان ارتقا می‌بخشد. مبلمان شهری از جمله عناصر سازنده فضای شهری محسوب می‌شود که کمیت و کیفیت زیبایی، راحتی، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد شهری که در آن شهروندان احساس آسایش بنمایند و حضور در آن را به نشستن در خانه ترجیح دهند. از آنجا که سه هدف اصلی برنامه‌ریزی شهری، سلامت، آسایش و زیبایی می‌باشد لذا دستیابی به هر سه مورد، در کنار توجه به طراحی دلدپذیر فضای شهری به دقت و حوصله در طراحی و برنامه‌ریزی

همان طور که مشاهده می‌شود رابطه معنادار بین سن و میزان رضایتمندی از مبلمان شهری در پارک محله لاله تهران وجود دارد که این رابطه در سطح ۰/۱٪ معنادار می‌باشد. در رابطه با سایر مؤلفه‌ها (جنس، وضعیت تأهل و میزان تحصیلات) رابطه معنادار حاصل نشده است. ضریب اسپیرمن به دست آمده نشان دهنده رابطه مثبت و معنادار می‌باشد. در واقع با افزایش سن شهروندان، میزان رضایتمندی آنها از مبلمان شهری نیز افزایش و با کاهش سن، میزان رضایتمندی نیز کاهش می‌یابد (ضریب اسپیرمن ۰/۵۴۱). این نتیجه به دست آمده خود گویای توجه مسئولین و مدیران شهری به سلیقه و خواست جوانان می‌باشد.

یافته‌های به دست آمده نشان دهنده رابطه اندک و مثبت بین میزان تحصیلات و رضایتمندی از مبلمان شهری در پارک محله لاله تهران می‌باشد. در واقع با افزایش سطح تحصیلات، میزان رضایتمندی از مبلمان شهری نیز افزایش می‌یابد (با ضریب اسپیرمن ۰/۱۴۷). در نهایت باید اذعان نمود که جهت رضایتمندی بیشتر

جدول ۵: ضریب همبستگی اسپیرمن جهت بررسی رابطه بین مشخصات فردی و شخصی شهروندان و رضایتمندی از مبلمان شهری

ردیف	متغیر	تعداد نمونه	ضریب همبستگی و سطح معنی داری	
			RS	sig
۱	جنس	۱۷۲	۰/۱۱۷	NS۰/۲۸۵
۲	سن	۱۷۲	۰/۵۴۱	**۰/۰۰۵
۳	وضعیت تأهل	۱۷۲	۰/۰۰۳	NS۰/۹۷۶
۴	میزان تحصیلات	۱۷۲	۰/۱۴۷	NS۰/۱۷۸

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

سطح‌های زباله عدم معناداری حاصل شده است یعنی رضایتمندی در سطح پایینی قرار دارد.

یافته‌های به دست آمده از ضریب همبستگی اسپیرمن نیز نشان دهنده رابطه معنادار بین سن و میزان رضایتمندی از مبلمان شهری در پارک محله لاله تهران وجود دارد که این رابطه در سطح ۱٪ معنادار می‌باشد. در واقع با افزایش سن شهروندان، میزان رضایتمندی آنها از مبلمان شهری نیز افزایش و با کاهش سن، میزان رضایتمندی نیز کاهش می‌یابد (ضریب اسپیرمن ۰/۵۴).

منابع و مأخذ

آهنگری، شورش؛ موسی‌زاد، چیمین و محمدی، رباب (۱۳۹۲)، اولویت‌بندی شاخص‌های رضایتمندی شهروندان از پارک‌ها و فضاهای سبز شهری (نمونه موردی: شهر بوکان)، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال دوم، شماره هفتم، پاییز، ۲۰-۸.

بهزادفر، مصطفی (۱۳۸۶)، هویت شهر؛ نگاهی به هویت شهر تهران، نشر شهر تهران.

پاکزاد، جهان‌شاه، مبلمان شهری، مسائل و رویکردها، مجله شهرداری‌ها، ویژه‌نامه‌ی شماره ۲، سال دوم، شماره ۱۳، ۱۳۷۹.

حمیدی، حسین و اسماعیل زادگان، نعیمه (۱۳۹۴)، عوامل مؤثر بر کارآئی پارک شهری (با تأکید بر عملکرد و سرزندگی آن) نمونه مورد مطالعه: پارک ائلر باغی شهر ارومیه، مجله علوم و تکنولوژی محیط زیست، دوره هفدهم، شماره یک، بهار، صص ۱۰۲-۹۲.

زنگی‌آبادی، علی، تبریزی، نازنین (۱۳۸۵)، تحلیل فضایی مبلمان شهری محدوده گردشگری بخش مرکزی شهر اصفهان، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی.

زنگی‌آبادی، علی، تبریزی، نازنین (۱۳۸۳)، طراحی و برنامه‌ریزی مبلمان شهری، انشارات شریعه توس.

زنگی‌آبادی، علی، تبریزی، نازنین (۱۳۸۴)، تحلیل فضایی مبلمان شهری در میدان امام (نقش جهان) اصفهان، ماهنامه پیام سبز.

مبلمان شهری است. در شهرهای امروزی مکان‌های نشستن از عناصر مهم مبلمان به حساب می‌آیند و برنامه‌ریزان و طراحان با تجهیز کردن فضاهایی از شهر با این عناصر، محیطی جهت توقف، آرامش، گفتگو و تعامل اجتماعی که از نیازهای انسان امروزی است به وجود می‌آورند. هدف اصلی برنامه‌ریزان شهری و طراحان از طراحی ساخت و ارائه مبلمان شهری در چند دسته کلی تقسیم بندی می‌شود که در زیر اشاره‌ای به اختصار به این مسئله می‌شود. در کل اجزای مبلمان شهری، دو ویژگی اساسی دارند: کاربردی بودن و زیبایی، که در صورت داشتن هر دو ویژگی، می‌توانند نیاز عملکردی و بصری شهروندان را همزمان برآورده سازند.

هدف از پژوهش حاضر بررسی رضایتمندی شهروندان محله لاله تهران از مبلمان شهری با تأکید بر عناصر سطح زباله و نیمکت در پارک محله لاله تهران می‌باشد که بدین منظور از روش توصیفی-تحلیلی و پیمایش میدانی استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش تمام کسانی هستند که در طول سه روز به این پارک مراجعه نموده که با استفاده از روش کوکران تعداد ۱۷۲ نفر از آنها انتخاب شده و پرسشنامه به صورت تصادفی ساده بین آنها توزیع شده است.

نتایج دیگر مطالعات که توسط سایر محققین انجام شده است، نشان می‌دهد که بین وضعیت شغلی و زمان استفاده از پارک رابطه معناداری وجود دارد. اما بین کارکرد پارک‌های شهر و نوع جنیست رابطه معناداری وجود ندارد. دیگر نتایج نشان می‌دهد عوامل مؤثر بر کارآئی پارک شهری از نظر استفاده کنندگان: فضا، عامل‌های عملکرد و آسایش، تمیزی و منظر، مدیریت مطلوب و جامعیت کاربران پارک است.

جهت آزمون سوالات تحقیق از آزمون ناپارمتریک کای اسکوتر جهت بررسی میزان رضایتمندی شهروندان از مبلمان شهری (نیمکت‌ها و سطح‌های زباله) در محدوده پارک محله لاله تهران استفاده شده است در رابطه با مؤلفه‌های تعداد سطح‌های زباله، تعداد نیمکت-ها، جانمایی سطح‌های زباله، راحتی نیمکت‌ها، تناسب سطح‌های زباله و نیمکت‌ها با محیط و جدید و نو بودن نیمکت‌ها ضریب معناداری در سطح ۱٪ حاصل شده است در واقع در رابطه با مؤلفه‌های مذکور رضایتمندی شهروندان در سطح بالایی قرار دارد اما در رابطه با مؤلفه‌های جانمایی نیمکت‌ها، شکل و فرم سطح‌های زباله، رنگ نیمکت‌ها و سطح‌های زباله و جدید و نو بودن

- during Nighttime, Journal of Social and Behavioral Sciences 68.pp. 427. 438.
- Rasidia, M. H., Jamirsahb, N., and Ismail, S.(2012), Urban Green Space Design Affects Urban Residents' Social Interaction, Journal of Social and Behavioral Sciences 68.pp. 464 – 480.
- W. Harris, Charles & Nicholas T. Dines. (1998), Time Saver Standard for landscape Architecture: Design and Constuction Data: New York: Mac Graw-Hill Second Edition.
- زنگی آبادی، علی، رحیمی، علیرضا، میرزایی، سارا (۱۳۹۲)، تحلیل تطبیقی مبلمان شهری در حاشیه کارون و زاینده رود، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۸۲، شماره ۳.
- زیاری، کرامت اله، مهدی، علی، مهدیان، معصومه (۱۳۹۲)، بررسی و تحلیلی بر مبلمان شهری از دریچه رضایت شهروندی و عملکرد مدیریت شهری، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال پنجم، شماره ۱۸.
- لاهیجانیان، اکرم الملوک و شیعه بیگی، شادی (۱۳۸۹)، رویکردی تحلیلی به طراحی و مدیریت پارک‌های شهری و رابطه آن با سلامت شهروندان، نشریه هویت شهر، سال پنجم، شماره ۷، پاییز و زمستان، صص ۹۵-۱۰۴.
- مسعودی، کیومرث (۱۳۸۰)، فضاهاى عمومی شهر، جایگاه تعامل اجتماعی، مجله سازمان شهرداری‌های کشور، تهران.
- مرتضایی، رضا (۱۳۸۱)، رهیافت‌هایی در طراحی مبلمان شهری، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور، تهران.
- مشیری، رحیم، رحمانی، بیژن، اسلامی‌راد، قربان (۱۳۹۳)، مقایسه تطبیقی منظر بافت‌های شهر بر اساس شاخص‌های مبلمان شهری مطالعه موردی شهر بهشهر، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم-انداز زاگرس، سال ششم، شماره ۱۹.
- Butala, Neel, M. Michael J. (2010), VanRooyan. Ronak Bhailal Patel, Improved Health outcomes in urban slums through infrastructure upgrading journal honepage.
- Fukahori, Kiyotaka & Kubota, Yoichi. (2002), The role of Design Elements on the Cost-Effectiveness of Streetscape Improvement, Landscape & Urban Planning, N63.
- Oguz, D., Cakci, I. (2010), Changes in leisure and recreational preferences: A case study of ANKARA, Journal of Scientific Research and Esseys, 5(8). pp. 721. 729.
- Ngesana, M. R., Abdul K.H., and Zubirc, S. S. (2012), Human Behaviour and Activities in Relation to Shah Alam Urban Park